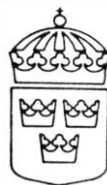

Motion till riksdagen

1987/88:U7

av Carl Bildt m. fl. (m)

med anledning av prop. 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen

Mot.
1987/88
U7

1 Inledning

Att ge Sverige en fast plats i det framväxande Europasamarbetet är en av de allra viktigaste uppgifter regering och riksdag står inför under de närmaste åren.

Sedan EG under 1970- och början av 1980-talen utvidgats till att omfatta så gott som hela Västeuropa, har EG-staterna fattat beslut om en rad program för att fördjupa och bygga ut sitt samarbete till början eller mitten av 1990-talet.

Därmed förändras förutsättningarna för Sveriges EG- och Europapolitik. Fördjupas inte vårt deltagande i EG-samarbetet i minst samma takt som detta samarbete utvecklas, kommer nya barriärer att resas mellan Sverige och Västeuropa. Då äventyras svensk samhälls- och välfärdsutveckling.

Valet för Sverige står mellan att söka åstadkomma ett så fullvärdigt deltagande i det västeuropeiska integrationsarbetet som möjligt, eller att acceptera en status som en stagnerande andra- eller tredjerangsnation.

I ett längre perspektiv är det västeuropeiska samarbetet ett steg på vägen mot ett Europasamarbete som omfattar hela Europa.

Moderata samlingspartiet är den västeuropeiska visionens främsta företrädare i Sverige. Vi vill verka för att det svenska samhället blir i bästa mening Europatillvänt. Vi måste själva ta initiativ och aktivt påverka den västeuropeiska integrationens beslutsprocess. Då kommer våra önskemål att mötas med ökad respekt och hänsyn.

Samarbete med andra innebär en vilja till öppenhet och mångfald. Deltagande i en större europeisk gemenskap är för Sverige naturligt eftersom vi har vårt kulturella, historiska och sociala arv gemensamt med det övriga Europa.

2 Riktlinjer för Sveriges deltagande i det västeuropeiska samarbetet

Sverige skall delta i strävandena att skapa en västeuropeisk gemensam marknad, omfattande samtliga 18 länder i EFTA och EG och präglad av fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital och med minsta möjliga gränskontroll mellan nationerna.

Sverige bör tillvarata alla möjligheter som finns att med bibehållen neutralitetspolitik utvidga och fördjupa deltagandet i EG-samarbetet. Inga anslutningsformer bör i förväg uteslutas.

Målet för arbetet skall framför allt vara att inom den västeuropeiska marknaden

- säkerställa likvärdiga villkor för svenska företag – såväl varu- som tjänsteproducenter – i jämförelse med företagen i övriga delar av Västeuropa,
- säkerställa likvärdiga villkor för Sveriges invånare i fråga om rätten till gränsöverskridande resor, bosättning, anställning och etablering samt studier och utbildning.

Detta innebär bl. a. att regeringen bör eftersträva

- en tullunion mellan EFTA-länderna och EG, samt, intill så har skett, en sådan harmonisering av tullagstiftning och tullsatser att ursprungskontrollen kan förenklas eller göras onödig,
- en sammanläggning av den nordiska gemensamma arbetsmarknaden med EG:s gemensamma arbetsmarknad,
- en sammanläggning av det nordiska passfrihetsområdet med EG:s kommande passfrihetsområde,
- en svensk anknytning till EMS (European Monetary System),
- en skyndsam avveckling av den svenska valutaregleringen,
- ett vidgat samarbete med EG i fråga om forskning och utveckling och likvärdiga villkor för svenska företag vid deltagande i EG:s FoU-program och projekt,
- ett samarbete med EG på utbildningsområdet inklusive ett fullvärdigt deltagande i ERASMUS- och COMETT-programmen.

I samarbetet med EG och EFTA-länderna bör regeringen bl. a. medverka för en tillväxt och ökad sysselsättning, samt ett förbättrat skydd för människors liv, hälsa och sociala trygghet, arbetsmiljön och den yttre miljön.

Strävandena att säkra Sveriges deltagande i den västeuropeiska gemensamma marknaden kan uppnås genom

- multilaterala överenskommelser mellan EFTA-länderna och EG, särskilt i frågor där det ligger i EFTA:s och EG:s samfälliga intresse att åstadkomma gemensamma lösningar,
- bilaterala, formella eller informella överenskommelser mellan Sverige och EG, speciellt i frågor som är av specifikt svenskt intresse,
- en autonom anpassning av svenska lagar och föreskrifter till EG:s eller andra västeuropeiska rättsnormer, i syfte att undanröja diskriminering och uppnå en västeuropeisk enhetlighet.

Regeringen bör

- stärka och bredda det nordiska samarbetet, i synnerhet i syfte att underlätta de nordiska ländernas deltagande i en västeuropeisk gemensam marknad,
- stärka och bredda samarbetet inom EFTA och bl. a. förbättra EFTA-sekretariatets kapacitet när det gäller att samordna och förbereda kontakterna med EG,
- arbeta för ett nära och gott samarbete med EG:s organ på olika områden och med regeringsorganen i EG:s huvudstäder,

- i erforderlig utsträckning främja kontakter mellan svenska organisationer, folk rörelser och enskilda sammanslutningar och motsvarande för EG gemensamma instanser
Regeringen bör härutöver
- initiera en bred informationsverksamhet inom Sverige om det västeuropeiska integrationsarbetet,
- arbeta för att ett representations- och informationskontor för de Europeiska Gemenskaperna snarast öppnas i Stockholm.
Slutligen bör regeringen
- vara beredd att framlägga förslag om svenska bidrag till t. ex. EG:s strukturfonder, forskningsprogram och utbildningsprogram i den mån så blir erforderligt,
- förstärka den interna samordningen inom regeringskansliet i fråga om Europasamarbetet under ledning av en särskild statssekreterare,
- införa ett system, som innebär att alla lagförslag, som föreläggs riksdagen, förses med en utredning om i vad mån de skiljer sig från västeuropeisk lagstiftning och praxis samt skälen härtill och säkerställer, att alla förordningar och av myndighet utfärdade föreskrifter inte i onödan avviker från västeuropeiska gemensamma marknadens genomförande.

3 En värld i frihet

En värld i frihet kan endast byggas av fria människor i samverkan.

Välfärden når endast till de länder där frihetens, demokratins och rättsstatens principer rotats, där idéer får röra sig fritt, och där människor får söka efter nya möjligheter och kan samverka med andra inom och utanför landets gränser.

I dag blåser frihetens vindar över världen. Det senaste årtiondet har många nya demokratier sett dagens ljus. Frihetens idéer har fått viktiga uttolkare i Central- och Östeuropa, och det finns exempel på totalitära regimer som öppnar upp delar av sina slutna samhällen och genomför liberaliseringar, främst på det ekonomiska området.

Två viktiga utvecklingstendenser, som samtidigt är betydelsefulla bärare av frihetens budskap, kommer att påverka vårt land starkt de närmaste åren.

Den första är den tilltagande internationaliseringen som sker dels genom den explosionsartade tekniska utvecklingen och den gradvisa övergången till det s. k. kunskaps- och informationssamhället, dels genom västvärldens dynamiska ekonomiska frigörelseprocess.

Den andra är den pågående västeuropeiska integrationen, som syftar till att i samarbete mellan folken skapa ett starkare Europa med ökad tillväxt och sysselsättning och med högre livskvalitet och ökad rörelsefrihet för de enskilda människorna – ett medborgarnas Europa.

Sverige måste aktivt följa med på dessa två viktiga framtidsvägar.

Sverige är ett litet land – men har dock aldrig varit ett isolerat land. Vår kultur, teknik och ekonomi är intimt knutna till utvecklingen och strömningarna i vår omvärld. Det är i samspel med omvärlden som vårt land utvecklats politiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt.

I framtiden måste vi vara ännu mera öppna för impulser utifrån – det är en förutsättning för utvecklingen av både vårt andliga och vårt ekonomiska klimat.

Mot. 1987/88
U7

4 Sverige i Europa

Vårt lands traditionella rättsmedvetande och frihetskänsla har kombinerats med den fria ekonomins idéer. Som få andra har vi haft förutsättningar att bygga ett fritt samhälle. Sveriges stora naturtillgångar och det faktum att vi stått vid sidan av de krig som under några decennier vid två tillfällen ödelagt stora delar av Europa har verksamt bidragit till vår gynnsamma position.

En internationellt sett framstående exportindustri har byggt upp vårt materiella välstånd. Detta hade inte varit möjligt utan tillgång till de marknader där produkterna kunde avsättas. Det industriella utbytet med Västeuropa har utgjort vårt välfärdssamhälles grund.

Tillgång till den västeuropeiska marknaden på konkurrensmässiga villkor kommer under överskådlig framtid att vara avgörande för utvecklingen av vårt lands välfärd.

Den ökande internationaliseringen innebär att svensk industri också måste konkurrera med nya, framgångsrika industriländer.

Det är i samverkan med andra länder i vår del av världen som vi har förutsättningar att hävda oss och framgångsrikt delta i den globala utvecklingsprocessen, där de nya teknologiska tillämpningarna öppnar möjligheter till ekonomiska framsteg och en helt ny individuell frihet.

Nyckeln till framtiden finns i Europa. Det är Europa gemensamt som måste möta morgondagens utmaning.

De länder som vill vara med och forma framtiden måste också aktivt delta i förändringsprocessen. De nya möjligheterna måste utnyttjas. Att stå vid sidan av, att enbart reagera genom anpassning i efterhand, är att gradvis försätta oss i en situation där vi själva i allt mindre utsträckning kan påverka vårt välstånd och hävda vårt oberoende.

I den pågående globala förändringen är orörlighet liktydigt med att stiga bakåt. Att gå den europeiska vägen innebär inte att vi ger avkall på vitala svenska intressen. Tvärtom innebär det en bibehållen och förnyad styrka att bevara vårt välstånd, göra vår röst hörd och att mötas med respekt i det europeiska samarbetet.

5 Det nya Europa och Europatanken

Det Europa som är vårt är hela Europa. Europas kulturarv och historia är gemensam. Den järnridå som fysiskt delar Europa i två delar är ett monument över en historisk tragedi. I framtidens Europa däremot kommer inga murar att vara tillräckligt höga för att hindra frihetens idéer och utbytet mellan fria människor i samverkan.

Drömmen om det nya, enade Europa bygger på bittra erfarenheter från sekler av strider mellan europeiska nationer. Den bygger på det gemensamma europeiska kulturarvets kraft och på medvetenheten om att våra kulturella, politiska och sociala idéer har påverkat och format hela den fria världen.

Om de europeiska länderna samverkar på frihetens och demokratis grund skulle vi inte se fler krig mellan Europas länder. Om mänskliga fri- och rättigheter skulle respekteras fullt ut i Europa skulle det inte finnas människor som förföljs i sitt eget land.

Det västeuropeiska samarbetet är därmed ett steg på vägen mot ett Europasamarbete som omfattar alla. Det är en avgörande målsättning som regeringen i propositionen nämner få ord om.

Det är med utgångspunkt i den europeiska, kulturella, politiska och sociala gemenskapen vi européer kan forma framtidens samhälle.

Europas institutioner är viktiga för att hålla det demokratiska arvet levande. Europarådet med sina 21 medlemsstater är en moralisk kraft som genom sin tillkomst efter andra världskriget manifesterade Europas gemensamma vilja att hålla detta arv levande. Europakonventionen och Europadomstolen har betydelse för varje medborgare i Europarådets medlemsstater.

EFTA och de Europeiska Gemenskaperna (EG) med Europaparlamentet knyter Europa fastare samman. Sverige bör delta i den integrationen på så många nivåer som möjligt. Men det är inte bara genom de formella förbindelserna vi kan vinna Europa. Informella kontakter, såväl i Väst- som i Östeuropa, spelar en stor roll.

Genom de informella kontakterna kan vi sprida frihetens idéer också till Central- och Östeuropa. Den intellektuella kraft som under senare tid börjat spira där är ett arv från hela Europas idéer. Det är till och med så att vi bakom järnridån i dag hittar några av de allra starkaste intellektuella försvararna för det fria samhället. Genom att ge dem stöd, uppmärksamhet och spridning bidrar vi till att bygga en bro mellan det öppna och slutna Europa.

Även formella kontakter och överläggningar med de central- och östeuropeiska länderna är naturligtvis betydelsefulla. Helsingforsöverenskommelsen och de förhandlingar som sker inom ramen för ESK-processen bidrar till att hålla hoppet levande för människorna i det slutna Europa.

6 De europeiska gemenskapernas utveckling

Romfördraget, som undertecknades 1957, om upprättandet av den Europeiska Gemenskapen siktade i första hand till skapandet av en gemensam marknad för medlemsländerna.

Redan i detta fanns en ambition om att förverkliga de fyra så kallade friheterna:

- Fri handel.
- Fritt utbyte inom serviceområdet.
- Fria kapitalrörelser.
- Fri rörelse för personer.

Dessutom avsåg man skapa likartade konkurrensförhållanden inom Gemenskapen.

Inom ramen för en tullunion avvecklades alla interna tullar och en stor del av de kvantitativa restriktionerna i varuutbudet mellan de ursprungliga sex medlemsländerna. Successivt kom samarbetet att utvidgas till flera områden, bl. a. genom tillkomsten av den gemensamma jordbrukspolitik.

1973 utvidgades EG genom att Storbritannien, Irland och Danmark inträdde. 1981 blev Grekland medlem och sedan 1986 ingår även Spanien och Portugal i EG.

Integrationssträvandena gick under en tid långsamt. I början av 1980-talet förändrades stämningen bland politiker inom EG-länderna. Den vitbok som medlemsländerna antagit, för att före 1993 genomföra en gemensam inre marknad utan hindrande gränser där varor, tjänster, människor och kapital kan röra sig fritt, för emellertid EG:s utveckling in i en ny, dynamisk fas.

Single European Act – "enhetsakten" – från 1985 innebär att Romfördraget ändras i syfte bl. a. att stadfästa avsikten att fullborda den gemensamma marknaden senast den 31 december 1992.

Möjlighet har nu införts för EG:s råd att fatta beslut med kvalificerad majoritet, en förändring som gör det möjligt att öka takten i harmoniseringsarbetet. Beslut om förändringar av grunderna för EG-samarbetet kräver dock enighet.

Enhetsakten anger också att samarbetet skall utvidgas till områden som hittills inte varit nämnda i Romfördraget, som forskning och teknisk utveckling samt skyddet av såväl den yttre miljön som arbetsmiljön. Det införs bestämmelser om ett vidgat ekonomiskt politiskt samarbete och ett antal föreskrifter om det politiska samarbetet. Likaså formaliseras EG:s roll inom områden som socialpolitik och regionalpolitik.

För att kunna genomföra denna inre marknad måste alla länder vara beredda att, för att uppnå det gemensamma målet, göra avkall på nationella särintressen. EG-kommissionen samordnar det omfattande arbetet med att harmonisera lagar och bestämmelser i medlemsländerna.

Det europeiska monetära systemet (EMS) omfattar i dag inte samtliga medlemsländer. På några års sikt anser EG-kommissionen att alla medlemsländer skall ingå i samarbetet, samtidigt som alla kapitalrörelser blir fullständigt fria.

Fullbordandet av EG:s gemensamma marknad och skapandet av en enhetlig västeuropeisk stormarknad är inte ett självändamål. Den inre marknaden utan interna gränser skall utgöra basen för en dynamisk ekonomisk utveckling. Inom EG:s yttre gränser får företagen en hemmarknad med 320 miljoner människor. Då förbättras konkurrenssituationen gentemot USA och Japan.

Ett viktigt inslag i samarbetet inom EG är de gemensamma satsningarna inom forskning och teknisk utveckling. Det uttalade målet är att skapa en gemensam teknologisk bas som skall ge europeiska företag möjlighet att framgångsrikt arbeta inom det högteknologiska området.

Samarbetet inom Europa skall leda till ökad tillväxt och sysselsättning och därmed en högre levnadsstandard, ökad livskvalitet och större valfrihet för de enskilda individerna.

7 Medborgarnas Europa

Framtidens Europa är medborgarnas Europa. Förverkligandet av EG:s planer kommer att förändra vardagen för alla medborgare i EG:s länder.

Möjligheterna till ett varierat och innehållsrikt liv kommer att öka.

Varje medborgare kommer att kunna röra sig fritt över gränserna, utrustad med ett Europapass. Ungdomarna får sina examina godkända över hela EG och kan studera vid vilket universitet som helst. Arbets- och bosättningsmöjligheterna liksom rätten att bedriva yrkesverksamhet och starta företag blir fria över hela Västeuropa.

EG:s strävan går ut på att invånarna i EG skall uppleva hela Europa som sitt hemland. Speciella EG-medborgerliga rättigheter skall inrättas, resandetrafik underlättas med passunion utan gränskontroller och bättre hälso- och levnadsvillkor skapas.

Då skapandet av ett medborgarnas Europa fullt ut är genomfört blir det möjligt för en EG-europé uppvuxen i Danmark att arbeta en tid i Spanien, studera i Italien, ta med sin familj och flytta till England eller starta ett företag i Frankrike. Alla får tillträde till mångfaldens Europa.

Förverkligandet av ett medborgarnas Europa innebär att de redan starka europeiska banden blir än starkare. I medborgarnas Europa får de nya europeerna en helt ny möjlighet att finna sin gemensamma kultur, sitt gemensamma arv och öka den ömsesidiga förståelsen. Inga mer krig skall blossa upp mellan Europas stater.

Det är allvarligt att regeringen i sin proposition nästan helt förbigår EG:s mål med ett medborgarnas Europa. Regeringen anför att EG är inriktad "på att som ett led i arbetet på att skapa ett 'medborgarnas Europa' vidta ett antal åtgärder som gör att enskilda människor blir delaktiga i integrationen. Så vill man t. ex. göra det lättare för personer att röra sig över gränserna och införa ett EG-pass".

Det är inte enbart en fråga om att införa ett EG-pass eller att till en del göra enskilda människor delaktiga i integrationen. Målen är som vi beskrivit betydligt vidare och mer ambitiösa än så. Regeringen väljer att bortse ifrån de betydliga nackdelar som kommer att drabba enskilda svenska medborgare om Sverige kommer att stå utanför skapandet av ett medborgarnas Europa.

Av regeringens beskrivning får man lätt intrycket att det enbart är våra institutioner, organisationer, myndigheter och universitet som kommer att drabbas av ett utanförskap – en bedömning som är avslöjande nog vad gäller regeringens korporativa syn på samhället, och en nedvärdering av den enskilda individen.

Det är av stor vikt att våra svenska medborgare kommer att tillhöra morgondagens europeer. Regeringen bör därför omgående presentera konkreta förslag för att uppfylla denna målsättning.

8 Sverige och svenska företag behöver Europa

Sverige behöver Europa mera än vad Europa behöver oss. Det är verkligheten för ett litet land som vårt. Det ankommer därför på oss själva att se till att vi får det inflytande vi önskar över den europeiska utvecklingen. Vi får det inflytande vi förtjänar, varken mer eller mindre.

Medvetenheten ökar om Europasamarbetets växande betydelse för vårt land. Regeringen konstaterar i proposition 1987/88:66, att "för vår ekono-

miska styrka och för vår ekonomiska välfärd är det av avgörande betydelse att Sverige fortsatt kan medverka i den västeuropeiska integrationen".

Sverige liksom övriga EFTA-länder, ställs nu inför frågan om vi som icke-medlemmar i EG skall få ta del i EG:s strävan att skapa en enhetlig gränslös marknad. Det frihandelsavtal som fungerat väl sedan undertecknandet 1972 är otillräckligt då det europeiska integrationsarbetet nu går in i en ny, mer dynamisk fas. Det nuvarande frihandelsavtalet kommer att omfatta en allt mindre del av det för oss i Västeuropa och i övrigt så viktiga samarbetet.

För Sveriges del är det ett ekonomiskt livsvillkor att inte ställas utanför den nya västeuropeiska stormarknaden. 50 % av vår export går till EG och 57 % av vår import kommer därifrån. Man bör i detta sammanhang komma ihåg att den inomeuropeiska frihandeln kan bli särskilt viktig för Sverige i tider av växande protektionism i världshandeln.

Det räcker emellertid inte med att svensk export får möjlighet att konkurrera på likvärdiga villkor på EG:s gemensamma marknad och inom en eventuell västeuropeisk stormarknad genom att alla direkta och indirekta hinder mot handeln slopas. Utvecklingen i EG går väsentligt djupare till sina verkningar än till ren påverkan av handeln med varor och tjänster. Genom att skapa förutsättningar för en gemensam europeisk kapitalmarknad, ett intensifierat FoU-samarbete samt omfattande insatser för en förbättrad utbildning i förening med en integrerad arbetsmarknad får EG:s vitboksprogram långtgående effekter också på omfattningen av kapital- och kunskapsbildningen. På lång sikt får detta verkningar på den konkurrensutsatta svenska industrins struktur och på resursbildningen, som sannolikt är minst lika viktig som själva frihandeln.

Detta sammanhänger delvis med att, som en nyligen publicerad undersökning visar, exporten från den FoU-intensiva och kunskapsintensiva industrin under 1980-talet utvecklats betydligt sämre än från övrig svensk industri. Sverige är, enligt OECD, det land som får sämst utbyte av sina FoU-insatser.

Riskerna för att Sverige och svenska företag utestängs eller utsätts för diskriminering på de här nämnda områdena måste bedömas som relativt stora. Det är därför av utomordentlig vikt att regeringen sörjer för att företagen i fråga om teknologisk utveckling, finansiering och tillgången på utbildad personal kommer på jämställd fot med industrin inom EG. Det är därför beklagligt att regeringen i sin proposition inte konkretiserat hur de svenska företagens problem i dessa hänseenden skall kunna lösas. Regeringen har över huvud taget inte tillräckligt beaktat de långsiktiga dynamiska aspekterna av den västeuropeiska integrationen.

EG:s vitboksprogram skall genomföras stegvis under en relativt lång period fram till 1993. Industriföretagen i EG kommer emellertid att agera redan nu för att i tid tillförsäkra sig marknader och inrätta sig för de nya förhållanden som kommer att råda på den expanderande gemensamma marknaden. För svenska företag råder däremot stor osäkerhet om vilka förhållanden som kommer att gälla för dem på EG:s marknad vid 1993 års ingång. Detta kan tvinga flera större och medelstora företag att börja omlokalisera delar av sin verksamhet till EG. Regeringens proposition har dessvärre inte gjort tillräckligt för att skingra denna osäkerhet.

Här redovisade överväganden torde ha bidragit till att man från svenskt industrihåll börjat framföra önskemål om att Sverige skall söka fullt medlemskap i EG.

Mot. 1987/88
U7

9 Det nordiska samarbetet

En bärande tanke i det nordiska samarbetet är erkännandet av de nordiska ländernas gemensamma historiska och kulturella bakgrund. Banden mellan de nordiska länderna har genom åren vuxit sig allt starkare. Sedan 1972 är ett av de nordiska länderna – Danmark – medlem i EG medan de övriga länderna samarbetar inom ramen för EFTA.

Av tradition finns det en långtgående samverkan såväl mellan de nordiska länderna som mellan industri och företag i Norden. Tillkomsten av Nordiska rådet, och senare även Nordiska ministerrådet, har intensifierat och stärkt det redan tidigare utvecklade samarbetet mellan de nordiska ländernas parlament och regeringar. Allt fler företag ser hela Norden som sin hemmamarknad.

Det nordiska samarbetet är i ett globalt perspektiv i många avseenden unikt. Den gemensamma arbetsmarknaden, passfriheten och det förhållandet att de nordiska ländernas medborgare har sociala rättigheter i hela Norden är betydelsefulla framsteg. På andra områden har dock varken takten i samarbetet varit hög eller framgångarna i arbetet särskilt påfallande.

Det kulturella samarbetet har syftat till att öka den ömsesidiga förståelsen mellan de nordiska ländernas folk. Mot den bakgrunden är det olyckligt att den nordiska kultur- och massmediapolitikens största symbolprojekt, Nord-sat och sedermera Tele-X, inte har förverkligats med bibehållande av de från början högt ställda målen.

Den pågående västeuropeiska integrationen kräver dock en ökad målmedvetenhet i det nordiska samarbetet. De nordiska länderna måste så långt det är möjligt samverka i sin inställning gentemot EG. En samverkan med Norge och Finland kommer många gånger att vara mer naturlig än en samverkan inom en EFTA-krets där det finns betydande skillnader i europeisk ambition. Om Norge, Sverige eller Finland ställer sig utanför arbetet med den inre, gränslösa marknaden kan EG:s yttre gräns komma att gå tvärs genom Norden. Sker detta hotas den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och passunionen. Ambitionerna måste i stället vara att samordna våra uppnådda nordiska framgångar med den inre marknads målsättningar. I denna strävan spelar naturligtvis Danmark, som EG-medlem, en viktig roll.

Grunden för de nordiska ländernas internationella inriktning är en avancerad exportindustri med hög produktivitet. Det är nödvändigt att de nordiska ländernas kostnadsutveckling inte överstiger våra viktigaste konkurrentländers. Det är därför av avgörande vikt att man i det nordiska samarbetet uppmärksammar de konsekvenser den nordiska högskattepolitiken kan få för de nordiska ländernas ekonomier, inte minst mot bakgrund av den nu pågående västeuropeiska integrationen och det faktum att många av våra viktiga konkurrentländer sänker sina skattekvoter.

Sveriges deltagande i det nordiska samarbetet är på samma sätt som EFTA-samarbetet en av vägarna till Europa. Men det är inget fullständigt

alternativ. Det gäller inte Norden eller Europa, inte heller Norden och Europa utan vårt Norden i Europa. De nordiska länderna och EFTA-länderna är delar av Europa. Den samhörigheten måste stärkas.

Mot. 1987/88
U7

10 Sverige och det framtida Europasamarbetet

Samarbetet med andra innebär en vilja till öppenhet och mångfald. Deltagandet i en större europeisk gemenskap är för Sverige naturligt eftersom vi har vårt kulturella, historiska och sociala arv gemensamt med det övriga Europa. Att bekänna oss till Europa måste även innebära en vilja att acceptera såväl den västeuropeiska integrationens för- som dess nackdelar.

Fördelarna överväger, även bortsett från att det inte finns något alternativ. Sverige klarar inte, med bibehållen frihet och välfärd, att välja en helt egen kurs utan hänsyn till andra.

Samverkan innebär att vi skall delta i och vara öppna för gemensamma lösningar. Det innebär inte att vi skall avstå från vår egen självbestämmanderätt.

Det behövs en Europadimension i allt vårt arbete. Sverige måste bli i konstruktiv mening Europatillvänt. Om vi passivt avvaktar samarbetsförslag från EG riskerar vi att i efterhand enbart tvingas anpassa oss. Tar vi däremot själva initiativ, och aktivt påverkar beslutsprocessen, kommer våra önskemål att mötas med större hänsyn.

Statsmakterna bör t. ex. inte införa nya bestämmelser utan att först uppmärksamma den europeiska utvecklingen på området. Våra myndigheter bör beakta situationen inom EG innan de utfärdar föreskrifter och regleringar.

Vi måste öka och intensiviera våra kontakter med Europasamarbetet på alla fronter i det svenska samhället. Regering och riksdag, partier, institutioner, utbildningsanstalter, organisationer och företag måste aktivt delta i Europasamarbetet. En levande Europadebatt kräver ett engagemang på bred front. Det krävs stora insatser för att erövra en verklig position i europeiskt samhällsliv eftersom Europa under några årtionden i det närmaste glömts bort i vårt land.

Sverige måste sträva efter ett så nära, omfattande och varaktigt deltagande i EG-samarbetet som möjligt.

Frihandelsavtalet med dess utvecklingsklausul är den formella basen för våra nuvarande ansträngningar att fördjupa vårt deltagande i EG-samarbetet. Det är emellertid otillräckligt mot bakgrund av den nya fasen i EG-samarbetet.

Enligt vår uppfattning måste Sverige gå fram längs tre olika linjer i arbetet med att komma med i den inre marknaden. Den första är den multilaterala. Eftersom EG uppenbarligen helst ser en för alla EFTA-länder gemensam lösning får vi pröva det först. I många hänseenden kan dock en samverkan med Norge och Finland komma att vara mer naturlig än en samverkan inom EFTA där det finns betydande skillnader i förutsättningar och europeisk ambition. Över huvud taget är den nordiska samordningen viktig.

Den andra är att Sverige måste agera direkt gentemot EG-kommissionen och EG-regeringarna för att tillgodose våra intressen. På denna punkt krävs

omgående en ökad aktivitet från den svenska regeringens sida för att göra vår röst hörd i det europeiska samarbetet och i de europeiska huvudstäderna.

Den tredje är en beredskap till anpassning i efterhand till de beslut i olika frågor som EG fattar. Utan denna beredskap kan vi aldrig vara med i arbetet med den inre marknaden.

Förutsättningarna för en svensk associering eller ett svenskt medlemskap med bibehållen hänsyn tagen till neutralitetspolitiken har aldrig prövats i konkreta förhandlingar med Gemenskapen.

Enligt vår mening finns det nu anledning att åter aktualisera möjligheten av en tullunion mellan EG och de av EFTA-länderna som så önskar. Det kan hävdas att skapandet av en tullunion är något av en förutsättning för att den inre marknaden verkligen skall omfatta även EFTA-länderna.

Vilka möjligheter och problem dessa och andra längre gående anslutningsformer skulle kunna innebära i ett längre perspektiv går i dag inte att avgöra. Ett ersättande av frihandelsavtalet med en tullunion kan inte heller ses som en formell slutstation för vår relation till EG.

Frågan om svensk medlemsansökan i EG saknar i dag aktualitet. Uppgiften för en aktiv svensk Europapolitik under de närmaste åren är att säkra ett så fullständigt svenskt deltagande i de olika EG-programmen som är möjligt inom ramen för frihandelsavtalet eller en möjlig tullunion.

I ett längre perspektiv kan längre gående samarbetsformer mellan Sverige och dagens EG-stater komma att aktualiseras. Andra kvarvarande EFTA-staters ambitioner när det gäller EG-anslutning, utvecklingen av EG självt liksom konsekvenserna av olika samarbetsformer kommer att spela stor roll för den bedömningen.

Den svenska neutralitetspolitiken innebär vissa gränser för vårt deltagande också i EG-samarbetet.

Neutralitetspolitiken vilar på ett starkt totalförsvar och en alliansfri och oberoende utrikespolitik. Rubbastilltron till endera av dessa två grundpelare för vår politik, äventyras neutralitetspolitikens möjligheter att vid krig i omvärlden bespara vår nation krigets omedelbara faser. Risker finns också för att den svenska säkerhetspolitikens stabilitetsfrämjande roll i det nordeuropeiska och nordatlantiska området äventyras.

Försvarsfrågor är uttryckligen uteslutna från EG-samarbetet. De av EG:s medlemsländer som är anslutna till NATO har ett starkt intresse av att bibehålla denna organisation som ramen för sitt säkerhetspolitiska samarbete. Till detta kommer den allt mer betydelsefulla roll som sannolikt kommer att spelas av Västeuropeiska Unionen (WEU) i olika frågor med säkerhets- och försvarspolitisk anknytning.

Inom ramen för EG:s politiska samarbete EPS sker i dag ett visst informationsutbyte och vissa diskussioner om aktuella utrikespolitiska frågor. I de flesta fall finns en stark parallellitet mellan de ståndpunkter EPS-staterna redovisar i aktuella frågor och de som företräts av svensk utrikespolitik.

Den svenska neutralitetspolitiken kräver att vi avvisar deltagande i ett förpliktigande utrikespolitiskt samarbete. Vi kan inte tillåta, att andra nationer får ett direkt inflytande över våra utrikespolitiska ställningstaganden, eller att vår i en krissituation oberoende besluts- och handlingsfrihet rubbas.

Här går en avgörande gräns som icke kan rubbas eller göras till föremål för förhandlingar.

Det hindrar inte, att Sverige som ett led såväl i sina allmänna utrikespolitiska kontaktsträvanden som i sin aktiva Europapolitik bör sträva efter förbättrade kontakter med EPS-samarbetet. Sådana kontakter kan bidra till en fördjupad förståelse för svensk utrikes- och säkerhetspolitik i Västeuropa.

11 Samarbetet mellan EFTA och EG

Det vidgade samarbetet mellan EFTA-länderna och de europeiska gemenskaperna bygger på den s. k. Luxemburgdeklarationen av den 8 april 1984. Den har inte formen av ett mellanstatligt avtal utan kan snarare betecknas som en avsiktsförklaring. Den har dock bekräftats av EG:s ministerråd vid flera senare tillfällen.

Deklarationen förutser ett utvidgat samarbete mellan EFTA-länderna och EG på de nuvarande frihandelsavtalens grund, i syfte att skapa en European Economic Space – närmast en europeisk ekonomisk sfär eller en västeuropeisk stormarknad. Med tiden har en utgångspunkt för samarbetet blivit att EFTA-länderna i olika former skall anknä till de åtgärder, som EG stegvis genomför enligt vitboksprogrammet för den gemensamma marknadens fullbordande. Det innebär att EFTA-länderna skall bidra till genomförandet av en västeuropeisk enhetlig marknad, så långt som möjligt utan gränskontroll och präglad av "de fyra friheterna", dvs. fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital.

Luxemburg-deklarationen stannar emellertid inte där. Man fäster stor vikt vid ett vidgat forsknings- och utvecklingssamarbete och nämner som andra möjliga samarbetsområden bl. a. transporter, jordbruk och fiske, arbetsmiljö och miljövård, konsumentskydd och immateriell äganderätt. Man förutser också ökade ekonomisk-politiska konsultationer.

I ett av ministerrådet godkänt uttalande har EG-kommissionen yttrat, att inget område bör undantas a priori från samarbetet.

Regeringens proposition bygger i stor utsträckning på en förhoppning att kontakter mellan EFTA och EG skall bana vägen för ett ökat samarbete och harmonisering mellan Sverige och EG. Det råder intet tvivel om att EG också utgår från att förhandlingarna så långt som möjligt skall föras med EFTA-länderna som grupp. En enhetlig frihandelsmarknad uppnås lättast om samma regler gäller för alla länder. EG kan ha svårt att administrera olikartade säravtal med olika länder.

Ur EFTA-ländernas synpunkt kan det också vara en fördel att förhandla gemensamt. De kan då ha mera att erbjuda EG och deras förhandlingsstyrka ökar. Man kan dock inte bortse från, att EFTA-sekretariatet fortfarande i viss utsträckning saknar resurser och kompetens för att leda och samordna förhandlingar, som sträcker sig över så vida områden. Regeringen bör därför uppmärksamt vaka över sekretariatets arbete och verka för att det får de resurser det behöver.

Det är vidare uppenbart, att även om EFTA utgörs av en liten grupp länder med likartad ekonomisk och social struktur och på ungefär samma ekonomis-

ka utvecklingsnivå, har de i flera fall mycket olika utgångspunkter och intressen. Därför kan det många gånger vara svårt för EFTA-länderna att enas om en gemensam ståndpunkt. Flera exempel föreligger redan på att förhandlingar försenats på grund av oenighet och att enskilda länder gått sina egna vägar och sökt sär lösningar.

Regeringen får självfallet inte binda sig vid satsningen på EFTA så hårt att väsentliga svenska intressen eftersätts. Genom väl utvecklade kontakter med olika instanser i EG måste regeringen också bevaka alla möjligheter att nå maximalt resultat i förhandlingar och samarbete.

Vi har på annan plats också framhållit vikten av en nära samrådskontakt i EG-frågor mellan de nordiska länderna.

En nackdel i samarbetet med EG i nuvarande former är att EFTA-länderna inte kan delta i EG:s interna beslut. Först sedan EG:s tolv medlemsländer enats om en lösning kan en förhandlingskontakt tas med EG-kommissionen, och dennas förhandlingsutrymme är då ofta ganska begränsat. Därför är det angeläget att Sverige skaffar sig möjligheter att framföra sina synpunkter på ett så tidigt stadium som möjligt i EG:s utrednings- och beslutsprocess, innan EG:s ståndpunkt är låst.

Över huvud taget bör regeringen inte inskränka sig till att passivt avvakta EG:s förslag och reagera på dessa. Genom ett aktivt och initiativrikt uppträdande kan Sverige öka sitt inflytande och påverka utvecklingen. På många områden har Sverige erfarenheter och kunskaper, som kan vara av intresse för EG. Sverige kan också autonomt anpassa sin lagstiftning till de normer som gäller i EG i syfte att uppnå en europeisk harmonisering. Det är en utväg som prövats i Sverige många gånger förut. Det bör göras till regel både vid antagandet av ny lagstiftning och då regering eller myndighet utfärdar nya föreskrifter, att man först undersöker möjligheten till en sådan anpassning.

De förhandlingar som Sverige och övriga EFTA-länder nu inlett med EG, syftar för svenskt vidkommande till ett nära, omfattande och varaktigt samarbete som tillförsäkrar svenska företag, såväl varu- som tjänsteproducenter, likvärdiga villkor med företagen i Västeuropa i övrigt och medborgarnas likvärdiga möjligheter till resor, bosättning, etablering, utbildning och anställning. Vägen mot detta mål är lång och svår, och det är ännu osäkert om förhandlingarna, på de villkor de nu förs, kommer att lyckas. Skulle så inte vara fallet måste Sverige pröva andra utvägar och former för samarbetet.

12 Förslag till åtgärder

Det är nödvändigt att genomföra praktiska åtgärder på en rad områden om Sverige skall kunna medverka i den europeiska integrationen. Nedan redovisas några av våra förslag.

12.1 Kontakter med EG-parlamentet

EG-parlamentets politiska inflytande är ännu relativt begränsat, men existensen av ett folkvalt politiskt organ som är gemensamt för tolv

europiska länder kommer att få växande betydelse i framtiden. EG-parlamentet har skaffat sig ett avsevärt inflytande över EG:s budget och det finns anledning att tro att det på en rad andra områden också kommer att stärka sin ställning.

EG-parlamentet har tidigare, bl. a. i en resolution 1984, visat en positiv inställning till ökat samarbete mellan EG och de nordiska länder som står utanför EG.

När Sverige nu strävar efter att förbättra kontakterna med EG är det viktigt att ledamöterna av EG-parlamentet får förståelse för de svenska önskemålen. Därför är det betydelsefullt att de kan möta svenska parlamentariker och företrädare för svenskt näringsliv och den svenska staten. Vi svenskar får inte blunda för risken att de närmaste årens försök till utvidgat samarbete med EG kan komma att möta motstånd bland såväl EG-parlamentariker som bland nationella parlamentsledamöter. När de olika EG-länderna genomgår den nödvändiga men ofta politiskt besvärliga harmoniseringen kan dessa parlamentariker ha svårt att förstå behovet av samarbete med de västeuropeiska länder som valt att stå utanför EG.

Från svensk sida är det därför väsentligt att knyta närmare kontakter med EG-parlamentet. Vi bör därför t. ex. ta initiativ till parlamentariskt utbyte på alla nivåer.

Europarådet riskerar att minska i betydelse allt eftersom EG-parlamentet framstår som det all-europeiska debattforumet. Det är ur svensk synvinkel betydelsefullt att Europarådet kan behålla uppgifter på bl. a. kulturområdet och dess roll att främja demokratisk utveckling. Ett sätt att stärka Europarådets ställning vore att inleda ett närmare samarbete mellan Europarådets utskott och utskotten i EG-parlamentet.

Detta skulle också möjliggöra att parlamentariker från icke-EG-länder kan vistas vid EG-parlamentet och knyta personliga och politiska kontakter. Allt eftersom kontakterna mellan EG och alla eller flera av de nuvarande EFTA-länderna förstärks kan detta utvecklas till en permanent närvaro av parlamentariker med ett slags observatörsstatus vid EG-parlamentets sessioner.

Det är även viktigt att företrädare för svenskt näringsliv, för arbetsmarknadens organisationer och för företrädare för svenska myndigheter kan träffa parlamentariker och tjänstemän inom EG. Dess värre finns det bland många organisationer och myndigheter ännu en föreställning att de svenska lösningarna på olika samhällsproblem är överlägsna dem som framkommit i andra västeuropeiska länder. Bättre kontakter kan medverka till en ökad vidsyn. Ökad öppenhet för olika idéer är nödvändig om vi i Sverige skall kunna bli en del av Europa.

12.2 Information om EG

Den europeiska integrationen kommer att innebära genomgripande förändringar på många områden. Såväl enskilda personer som företag kommer att beröras.

Inom EG görs betydande ansträngningar för att informera allmänhet och näringsliv om vilka förändringar som kommer att ske. Regeringen bör

initiera en omfattande informationsverksamhet riktad till allmänheten, företag och organisationer i Sverige.

I många länder har EG informationskontor som kan hjälpa till att upplysa om EG:s utveckling och verksamhet. Det är väsentligt att regeringen aktivt medverkar till att EG-kommissionen snarast öppnar ett informationskontor i Sverige.

Betydelsen av EG:s regler växer. Inom EG-länderna är studier av EG-rätt ett betydelsefullt inslag i juristutbildningen. Även i Sverige är det nödvändigt att våra universitet och högskolor bedriver undervisning i EG-rätt och andra ämnesområden med anknytning till utvecklingen inom de europeiska gemenskaperna. Det kommer att hjälpa de svenska företagen att vara aktiva på den integrerade marknaden. Kunskap om EG finns i stor utsträckning bland företag och näringslivets organisationer. Det är viktigt att dessa också ges möjlighet att medverka i informationsverksamheten.

12.3 Tullunion

Frihandelsavtalet från 1972 mellan EG och EFTA-länderna, däribland Sverige, har varit helt nödvändigt för Sveriges utrikeshandel. Frihandelsavtalet innebär i princip att varor tillverkade i Sverige eller inom EG inte påförs någon tull. EG och de olika EFTA-länderna vidmakthåller däremot egna tulltaxor för import från andra länder. Vid handel mellan Sverige och EG är därför varje varas ursprung betydelsefullt.

Successivt har de s. k. ursprungsreglerna förenklats men beräkningar tyder på att byråkratin i samband med ursprungsdeklarationen kan kosta upp till 2–3 % av varans pris.

När Sverige deltog i förhandlingar med EG i början av 1970-talet var den svenska målsättningen att det skulle upprättas en tullunion mellan EG och EFTA-länderna. Då avvisades emellertid detta önskemål från EG:s sida. En tullunion innebär gemensamma yttre tullar, avskaffande av alla inre tullar, samt regler för hur tullintäkterna fördelas.

För svensk del skulle ett inträde i EG:s tullunion endast innebära smärre förändringar vid handel med andra länder. I genomsnitt ligger den svenska tullnivån endast en procentenhet under EG:s, och i inget fall är skillnaden mer än 6 procentenheter.

En tullunion skulle dels innebära viktiga förenklingar för näringslivet i dess kontakter över gränsen mellan Sverige och EG, dels utgöra ett betydelsefullt tecken på att Sverige är berett att göra åtaganden som innebär deltagande i den gemensamma västeuropeiska marknaden.

Regeringen bör i sina kontakter med EG åter väcka frågan om en tullunion. Intill dess att Sverige kan innefattas i en europeisk tullunion bör svensk tullagstiftning och tullsats harmonieras med dem som gäller för EG. På så sätt kan ursprungskontrollen förenklas eller göras onödig.

Under den senaste tiden har en av effekterna av den europeiska integrationen uppmärksamats i Sverige. Sedan årsskiftet nyttjas inom EG och EFTA-länderna ett nytt enhetligt tulldokument. Kritik har riktats mot att detta enhetliga tulldokument är mera komplicerat än de dokument som hittills använts vid handel mellan de nordiska länderna.

Det är beklagligt att enhetsdokumentet blivit så komplicerat. Det är en konsekvens av att gränspassagerna inom EG ännu inte avbyråkratiserats. Detta kommer emellertid att ske inom några år, samtidigt som importregler och tullförfarande blir gemensamma för alla länderna i EG. Då kommer fördelarna med det enhetliga tulldokumentet att framstå tydligare. Samtidigt blir emellertid gränskontroller mellan Sverige och EG ett alltmera märkbart handelshinder.

12.4 Gemensam arbetsmarknad

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har varit en framgång – den har givit nordiska medborgare frihet att söka sig till andra nordiska länder för att arbeta. Den europeiska arbetsmarknaden medför samma fördelar för de länders medborgare som kan dra nytta av denna.

För Sveriges del är det väsentligt att kontakter över gränserna kan underlättas och att svenska medborgare kan arbeta i utlandet. För svenskt näringsliv är det viktigt både att kvalificerade svenskar kan tjänstgöra utomlands och att utländsk personal utan byråkratiska hinder kan arbeta i Sverige. I dag har svenska företag stigande svårigheter att stationera svensk personal vid dotterbolag inom EG. Även om man efter omfattande byråkrati kan få arbetstillstånd för en nyckelperson, så är ofta dennes make/maka förhindrad att arbeta. På så sätt minskar de stora svenska företagens anknytning till Sverige.

För enskilda individer innebär det en beklaglig nackdel att Sverige inte innefattas i den gemensamma europeiska arbetsmarknaden. En ung svensk som vill förkovra sig genom att arbeta i ett västeuropeiskt land utanför Norden har dåliga möjligheter att göra detta, medan exempelvis en dansk har friheten att ta arbete inom alla EG:s tolv länder. I takt med att EG-samarbetet utvidgas kan svenskars möjlighet att arbeta i EG-länderna ytterligare begränsas genom att EG nu avser utarbeta gemensamma riktlinjer för arbetstillstånd till icke EG-medborgare.

Sverige måste sträva efter att svenska medborgare kan erhålla samma rättigheter och skyldigheter som gäller för medborgare från EG-länder när de vistas i andra EG-länder. Detta bör i första hand göras genom att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden anslutes till EG:s gemensamma arbetsmarknad.

Det hävdas ibland att Sverige inte kan delta i en gemensam arbetsmarknad, eftersom den arbetsmarknads- och socialpolitik som tillämpas i Sverige skulle medföra kraftig inflyttning från de av hög arbetslöshet drabbade länderna i Europa.

Denna utveckling är knappast trolig. Liksom i Sverige torde inte heller människorna i Europa vara så lättrorliga. Den europeiska integrationen medför en successiv samordning av social- och arbetsmarknadspolitiken som gradvis eliminerar de skillnader som kan finnas mellan den europeiska och nordiska arbetsmarknaden.

Risken i nuläget är snarare större för att svensk välutbildad arbetskraft försöker bosätta sig i något europeiskt land för att inte i sin karriär hindras av Sveriges tilltagande isolering från den dynamiska utvecklingen i Europa.

12.5 Öppna gränser för företag

Få ekonomier är så dominerade av stora internationella företag som den svenska. Dessa företag har tillverkning och försäljning i en rad länder. I Sverige är vi ofta, med all rätt, stolta över de stora svenska företagens förmåga att klara sig på alltmer konkurrensutsatta marknader. Detta har de kunnat göra tack vare att de är internationella – de är inte enbart beroende av förutsättningarna i Sverige.

Tidigare skedde de svenska storföretagens expansion ofta genom att man etablerade nya tillverkningsanläggningar i utlandet. Nu sker tillväxten vanligtvis genom köp av utländska företag. Volvos köp av White Motor, Elektrolux köp av Zanussi och White, ASEAs fusion med BBC är några av de mest uppmärksammade storaffärerna under de senaste åren.

Det är därför särskilt anmärkningsvärt att regeringen anser att det är negativt om utländska företag köper svenska företag. Regeringen skriver i propositionen att sådana utländska köp gjorda av multinationella företag . . . "kan medföra att såväl de anställda som svenska myndigheter och organisationer får sämre möjligheter till insyn i och påverkan av beslutsprocessen jämfört med vad som är fallet med rent svenska företag. Risken för nackdelar är särskilt påtaglig då förvärv görs av utländska multinationella företag. . ."

När andra länder försöker förhindra svenska företag att expandera uppfattar vi svenskar det – med rätta – som ett utslag av protektionism. Det är möjligt att italienska organisationer och myndigheter hade större inflytande över Zanussis italienska ledning än de kan ha över Elektrolux företagsledning. Men regeringen i Italien, liksom i de flesta västeuropeiska länder är villiga att acceptera konsekvenserna av näringslivets internationalisering.

Den svenska inställningen till utländska företagsförvärv har väckt berättigad kritik i utlandet. Där kan man inte finna några rimliga motiv till denna svenska form av protektionism.

Den nuvarande lagen om utländska förvärv av svenska företag trädde i kraft 1983. I grunden bygger den dock på lagstiftning från 1916 som skapades för att praktiskt taget omöjliggöra för utlänningar att köpa mark eller fast egendom.

Förekomsten av utlänningsförbehåll i de flesta svenska företags bolagsordningar utgör också ett hinder för utländska aktieköp och möjligheterna att få utländska köp av svenska företag.

Det finns numera en praxis som accepterar utländskt ägande av svenska företag, men lagarna, byråkratiska rutiner och politiska påtryckningar reser ännu många hinder för utländska intressenter som vill investera i svenskt näringsliv. De köpande företagen måste ofta acceptera politiskt betingade villkor för att få genomföra sina förvärv.

För att klara anpassningen till reglerna inom den gemensamma inre marknaden blir det nödvändigt att avskaffa praktiskt taget alla hinder för utländska företagsförvärv. Frågan är också aktuell vid de pågående GATT-förhandlingarna.

Vi måste förutsätta att företag i Sverige, oavsett vilken ägare de har, följer svensk lag. En svensk avreglering bör göras generell, således inte endast i

förhållande till EG-länder. Svenska bestämmelser måste snarast förändras så att de inte avviker från de regler som gäller inom den inre marknaden. Därmed minskar risken att svenska företag missgynnas inom EG.

När lagstiftningen reviderades under våren förra året föreslog vi att förvärvslagstiftningen helt skulle slopas. Regeringen bör snarast lägga förslag om upphävande av lagen om utländskt förvärv av svenska företag. Intill dess lagändringen träder i kraft måste handläggningstiderna för förvärvstillstånd kraftigt förkortas. Vidare bör regeringen även låta utreda hur andra hinder, främst utlänningsförbehållen i bolagsordningarna bör avvecklas.

De regler som EG avser införa kommer att innebära att kredit- och kapitalförmedlingsbolag från ett EG-land skall få lov att verka i alla andra länder. Det innebär t. ex. att en bank från Italien har rätt att öppna en filial i Danmark.

EG har samtidigt låtit det bli känt att man anser att etablering av utländska banker bör tillåtas utifrån reciprocitetsprincipen. Det innebär för svensk del att de filialer som svenska banker nu bygger upp i EG-länder inte skulle tillåtas eftersom Sverige förhindrar etablering av filialbanker. Den svenska banklagstiftningens förbud mot utländskt ägande i svenska banker utgör ett annat hinder. Dessa hinder bör snarast avvecklas.

Det är också nödvändigt att den nya lagstiftningen på försäkringsområdet, som är under utarbetande, beaktar utvecklingen inom EG.

12.6 Öppna gränser för kapitalflöden

Under återuppbyggnaden efter andra världskriget togs flera initiativ för att främja fria kapitalrörelser över gränserna. Mest ambitiöst var det som i dag blivit OECD:s kapitalliberaliseringsstadga. I denna åtar sig medlemsländerna att sinsemellan successivt avskaffa restriktioner mot kapitalrörelser. Sverige har länge tillhört de OECD-länder som har anfört flest reservationer mot kapitalliberaliseringsstadgan. Under senare år har visserligen steg tagits för att avreglera den svenska valutapolitiken, men Sverige intar fortfarande en föga hedrande köplats i detta sammanhang.

Detta är så mycket mera anmärkningsvärt som Sverige brukar berömma sig av att vara en öppen ekonomi. På varuutbytets område har svenska regeringar sedan länge arbetat för liberalisering. Logiken kräver samma målsättning beträffande finansiella transaktioner.

En viktig anledning till valutaavregleringen i Europa är den Europeiska gemenskapen och den inre marknad som skapas. Redan i Romtraktaten fanns en förpliktelse att frigöra kapitalrörelserna. Det aktuella målet är att till år 1992 ha ett helt öppet och fritt flöde av kapital mellan EG:s tolv medlemsländer. I november 1986 förbjöds all valutakontroll och reglering vid köp och försäljning av aktier och obligationer, vid investeringar i kollektiva sparfonder samt vid långfristiga handelskrediter.

Den snabba utvecklingen mot en europeisk marknad utan gränser för kapital betyder att Sverige blir alltmer ensamt om att som välutvecklat industriland behålla ett regelverk som syftar till att försvåra kapitalrörelser. En del steg har tagits i liberaliserande riktning under senare år, men det är inte tillräckligt.

Bakom regeringens strävan att behålla delar av en föråldrad och överspelad reglering ligger en föreställning om att det är angeläget att bevara den nationella handelsfriheten. Men detta är varken möjligt eller önskvärt. De rika tillfällena till privata kapitalrörelser i anslutning till utrikeshandeln utesluter en självständig stabiliseringspolitik. Härtill bidrar den stora utlandsupplåning som både staten och privata intressen har ådragit sig.

Men dessutom har Sverige genom att ställa upp en fast växelkursnorm förpliktat sig att anpassa sin politik efter omvärlden. Fullständig frihet för kapitalrörelserna kan då spela en positiv roll genom att tvinga fram en mer stabil och disciplinerad ekonomisk politik, som bl. a. kan bidra till att företag och löntagargorganisationer visar större återhållsamhet på pris- och lånesidan.

Den svenska förhållningstaktiken skapar egentligen bara problem för oss själva. Utländska erfarenheter talar för att en avveckling av valutahinder skall ske snabbt, helst i ett enda slag, bl. a. därför att de anpassningsrörelser som blir den oundvikliga och önskade följderna då går i båda riktningarna och tenderar att ta ut varandra.

EG-länder kan i princip behålla restriktioner i förhållande till länder utanför EG. Vi är genom OECD-stadgan förpliktade att behandla alla OECD-länder lika. Detta spelar emellertid mindre roll. Det saknas anledning att behålla restriktioner mot kapitalrörelser till andra länder, oavsett om dessa befinner sig inom eller utom EG.

Den kanske allvarligaste följderna av vår självvalda isolering är att vi avstår från att utveckla delar av den expansiva tjänstesektorn. Genom våra regleringar undviker vi att ta del i framväxten av den internationella kapitalmarknaden.

Det räcker emellertid inte att avreglera. Affärerna söker sig dit där de kan utföras billigast. Därför bör skattebelastningen vara låg – såväl generellt som specifikt – för finansiella tjänster. Medan andra länder avvecklar sådana pålagor som stämpel- och omsättningsskatter på värdepapper, går Sverige i motsatt riktning. Transaktionskostnaden för ett aktieköp är nu i Sverige 1,4 % att jämföra med ca 0,5 % i t. ex. London eller New York. Detta leder till att affärer med svenskt intresse förläggs utomlands.

12.7 Anknytning till EMS

Handel underlättas av en gemensam valuta. Även om de senaste decenniernas utveckling av valutamarknaderna möjliggör för företag att på kort sikt "försäkra sig" mot växelkursfluktuationer, så innebär växelkursvariationerna ökade transaktionskostnader som verkar som ett handelshinder.

Det europeiska valutasamarbetet – EMS (European Monetary System) – består dels av en gemensam valutaenhet som kallas Ecu, dels ett system med fastställda växelkursrelationer. I det sistnämnda samarbetet deltar inte de nyttillkomna medlemsländerna Grekland, Spanien och Portugal och ej heller Storbritannien.

På sikt kommer säkerligen betydelsen av det europeiska valutasamarbetet att växa. Ecu:n som ursprungligen var avsedd som en avräkningsenhet inom EG utvecklas nu till en kommersiellt utnyttjad valutaenhet. Krediter och

värdepapper i Ecu håller på att bli vanliga. Ecu är embryot till en gemensam västeuropeisk valuta.

EG-kommissionens målsättning är att alla medlemsländer inom den närmaste tiden skall träda in i växelkurssarbetet. På sikt är målsättningen att upprätta en verklig valutaunion med en gemensam europeisk centralbank. Därmed skulle penningpolitiken bli en gemensam angelägenhet. För närvarande är dock skillnaderna mellan de olika EG-ländernas ekonomiska politik ett hinder för en helt samordnad penningpolitik och en valutaunion.

Enligt vår mening bör riksbanksfullmäktige överväga en svensk anknäring till EMS växelkurssarbete. På så sätt skulle den svenska kronan vara långsiktigt bunden till valutorna i de länder som svarar för största delen av vår utrikeshandel. Den ekonomiska politiken i Sverige får i så fall utformas med utgångspunkt från de krav på pris- och lönestabilitet som den fasta växelpolitiken ställer. Det skulle inte längre bli möjligt att med ensidigt beslutade devalveringar parera en alltför snabb inhemsk kostnadsstegring.

12.8 Harmonisering av lagar och bestämmelser

För närvarande pågår det mest omfattande arbetet någonsin med att samordna lagar och bestämmelser i olika länder.

Ett viktigt led i fullbordandet av EG:s inre marknad enligt vitboksprogrammet är slopandet av återstående icke-tariffära handelshinder. Främst bland dessa märks de s. k. tekniska handelshindren. De uppkommer därigenom att statsmakternas föreskrifter rörande produkters utformning, innehåll, kvalitet, förpackning etc. i olika länder är så olika, att en produkt tillverkad i ett land måste underkastas en dyrbar anpassning för att kunna säljas i andra länder. Därmed fördyras varan för konsumenten och ofta hindras handeln helt. Det förekommer också att sådana myndighetsföreskrifter utnyttjas i rent protektionistiskt syfte.

I övervägande antalet fall är det fråga om säkerhetsbestämmelser till skydd för människors liv och hälsa och den yttre miljön. Sådana föreskrifter är i princip nödvändiga och kan inte undvaras. Felet är bara att de är så olika länderna emellan att de skapar handelshinder. Därför måste man försöka harmonisera dem.

För att en västeuropeisk stormarknad skall kunna skapas krävs att EFTA-länderna samarbetar med EG för att avveckla existerande tekniska handelshinder och skapa ett system för att förhindra att nya sådana uppstår.

Den svenska regeringens ambitioner på detta område synes riktiga. Dock förefaller det alltför brista i följsamheten hos olika myndigheter. Det händer fortfarande att myndigheter utfärdar nya säkerhetsbestämmelser o. d. utan att undersöka vad som gäller i andra europeiska länder och utan att tillräckligt beakta risken för uppkomsten av nya handelshinder.

Därför behöver instruktionerna till myndigheterna förstärkas. Detsamma gäller också lagar och förordningar som utfärdas av regering och riksdag. I Schweiz avser den federala regeringen att tillse att alla nya lagförslag åtföljes av en redovisning om hur dessa förslag står i överensstämmelse med bestämmelser inom EG-området. Även Österrike avser införa en "EG-

Mot. 1987/88
U7

konformitetsklausul" för nya lagförslag. Det är angeläget att även den svenska regeringen inför riksdagen alltid redovisar lagförslags överensstämmelse med lagar och regler inom EG.

Från olika håll har farhågor uttryckts för att en europeisk samordning av olika säkerhetsbestämmelser skulle kunna leda till att Sverige tvingas acceptera en lägre nivå på skyddet av hälsa och miljö än den vi uppnått. Givetvis måste vi bevara våra möjligheter att hävda och utveckla hittills nådda resultat i detta hänseende. Härvidlag kan hänvisas till att den s. k. enhetsakten infört vissa garantier i EG:s Romfördrag mot en sänkning av nivån. Beträffande produkter och utrustning som är föremål för gränsöverskridande handel stadgas sålunda i art. 100 A att varje land må upprätthålla en högre säkerhetsnivå än den av EG gemensamt beslutade, under förutsättning att säkerhetsbestämmelserna inte utnyttjas för en godtycklig diskriminering eller som ett dolt handelshinder. Beträffande arbetsmiljön i övrigt stadgas i art. 118 A ovillkorligt att varje medlemsland har rätt att ha en högre ambition. EG:s gemensamma regler beträffande arbetsmiljön är bara avsedd att införa en gemensam minimistandard.

Hur dessa klausuler kommer att tillämpas i praktiken är ännu något oklart. Även om de icke är direkt tillämpliga på Sverige, som inte är medlem i EG, bör dock principerna kunna åberopas också av oss.

Även om Sverige således bör kunna upprätthålla sin skyddsstandard bör vi på svensk sida också kunna erkänna, att de tekniska lösningar våra myndigheter valt på olika skyddsproblem inte nödvändigtvis är de allena saliggörande och att andra lösningar, som tillämpas i andra länder, också kan vara acceptabla.

Ett ytterligare problem utgör veterinär- och växtskyddskontrollen om gränskontrollerna slopas eller förenklas väsentligt. Även detta problem bör kunna lösas. Det gäller framför allt att genom samarbete mellan olika länders myndigheter finna system som inte nödvändiggör kontroll just vid gränsen.

Ett mycket viktigt arbete gäller harmoniseringen av skattereglerna inom EG. Ett omfattande utredningsarbete pågår i syfte att samordna reglerna för indirekta skatter. Dessutom kommer frågan om en harmonisering av företags- och kapitalbeskattning att aktualiseras.

Sverige har ett i förhållande till flertalet EG-länder mycket högt skatte-tryck. Våra möjligheter att delta i integrationsarbetet och den därmed sammanhängande harmoniseringen av olika skatteregler försvåras om inte skattetrycket planmässigt sänks.

12.9 Tekniskt och vetenskapligt samarbete

En mycket viktig del av den europeiska integrationen är det tekniska, vetenskapliga och utbildningsmässiga samarbetet. Dess syfte är att skapa en gemensam europeisk vetenskaplig bas.

Vissa forskningsprojekt kräver allt större resurser. Partikelforskningen inom CERN (Organisation européenne pour la recherche nucléaire) och det europeiska rymdsamarbetet inom ESA är exempel på europeiska länder som sedan flera år gjort gemensamma insatser.

Vetenskapliga landvinningar har hittills kommersialiserats mera framgångsrikt i USA och Japan. Förmågan att överföra forskningsresultaten från forskningsinstitutionernas laboratorier till företagens produktutvecklingsenheter måste därför utvecklas i Europa.

Inom Europa finns i dag omfattande gemensamma projekt inom grundforskning och FoU. Alla nedanstående projekt är för närvarande inte integrerade inom ramen för EG. Sverige kan i dag deltaga i flera av dem. I framtiden kan man emellertid förvänta sig att EG-länderna som finansieringsmässigt dominerar dessa samarbetsprojekt kommer att önska att mera av samarbetet sker inom ramen för Gemenskapens beslutssystem.

ESA (European Space Agency) – den europeiska rymdorganisationen är ett viktigt samarbetsorgan både för vetenskaplig rymdforskning och för industriell utveckling på rymdområdet. Endast genom att gemensamt arbeta med teknikutveckling kan de europeiska länderna tillägna sig den praktiska rymdteknik som kommer att bli alltmer betydelsefull. Syftet är att utveckla en oberoende teknik för bemannade rymdfärder och rymdstationer.

Svenska företag och forskare har goda förutsättningar att deltaga i ESA:s samarbete. Regeringens politik innebär emellertid att Sveriges kostnadsandel i ESA-arbetet minskar. Vi förespråkar en aktivare medverkan som innebär att Sverige successivt ökar bidragsandelen till ESA.

COST (Corporation in the Field of Science and Technology) utgör ett institutionaliserat forsknings-samarbete i Västeuropa, som ursprungligen skapades på initiativ av EG. Genom COST kan forskningsinstitutioner tillsammans arbeta med tillämpad forskning. Finansiering får de medverkande institutionerna själva svara för.

EUREKA är ett program för FoU-samarbete mellan västeuropeiska industriföretag. Inom ramen för EUREKA kan företag som normalt konkurrerar arbeta tillsammans med ett specifikt utvecklingsprojekt som de sedan alla kan dra nytta av. Projekten måste vara civilt inriktade och omfatta avancerad teknik. De medverkande företagen förväntas själva finansiera sitt deltagande.

FoU-samarbetet som finansieras inom ramen för EG ökar i betydelse. Under den pågående femårsperioden motsvarar EG:s budgetanslag till FoU-projekt ca 50 miljarder kronor.

EG prioriterar bl. a. insatser inom kommunikation och informatik. Inom detta område återfinns ESPRIT-programmet (European Strategic Programme for Research and Development in Information Technologies) som syftar till att utveckla konkurrensneutral teknologi på dataområdet. RACE-programmet (Research and Development of Advanced Communication Technologies in Europe) syftar till en standard för bredbandsdatakommunikation. BRITE-programmet (Basic Research in Industrial Technologies for Europe) avser att förnya industriella metoder genom bl. a. nya material, laserteknik, CAD/CAM-tillämpningar och nya provningsmetoder. Vidare finns AIM- (Advanced Informatics in Medicine in Europe), DELTA- (Developing European Learning through Technological Advance) och DRIVE- (Dedicated Road Infrastructure for Vehicle Safety in Europe) programmen som avser att nyttja informationstekniken inom medicin, utbildning och vägtransporter. Dessutom samarbetsprojekt inom energiområdet, marinteknologi och bioteknologi.

Ett viktigt instrument för ökat vetenskapligt utbyte i Europa är SCIENCE- (Stimulation de la Coopération Internationale et des Echanges nécessaires aux Chercheurs Européens) programmet som syftar till ökat utbyte av forskare mellan olika medlemsländer. För en väl fungerande forskarmiljö så krävs det förutom de institutionella förutsättningarna också nätverk bestående av forskare med personliga relationer. En av förklaringarna till den amerikanska dominansen inom många vetenskaper är just de goda personliga kontakterna mellan forskare vid olika forskningsinstitutioner i olika delar av USA.

Effekterna av det tekniska och vetenskapliga samarbetet är på längre sikt mycket betydelsefulla. För svensk del är det mycket viktigt att våra företag och forskningsinstitutioner inte lämnas utanför.

Grunden för nuvarande svenska möjligheter att delta i olika EG-program är ramavtalet mellan EG och EFTA-länderna. Detta medger dock inte något automatiskt svenskt deltagande i olika program utan en rätt för Sverige att be om speciella lösningar för svenskt deltagande.

För närvarande deltar Sverige i program bl. a. inom hälso- och sjukvårdsområdet, avfallsåtervinning och träteknik. I dag är således svenska företag och forskningsinstitutioner utestängda från de allra flesta programmen. På senare tid har emellertid EG-kommissionen beslutat att EFTA-länderna skall kunna delta på projektnivå i ESPRIT, BRITE och RACE. Möjligheterna till fullt deltagande på programnivå är emellertid ännu stängd.

Svenskt deltagande i FoU-arbetet inom EG är viktigt. Målsättningen bör vara att Sverige kan delta på alla nivåer och på samma villkor som gäller för företag och forskningsinstitutioner inom EG. Särskilt beträffande produkter med kort livslängd kommer standarder att utvecklas inom gemensamma FoU-program. Det gör att företag som direkt deltar i programmen kan skaffa sig en marknadsledande position.

För att deltagande på projektnivå skall vara praktiskt möjligt krävs likartade finansieringsregler i Sverige och EG. Det finns i dag en risk att svenska företag betraktas som "free-riders" genom att låta sina dotterbolag inom EG utnyttja EG-finansiering för medverkan i olika projekt. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur ett svenskt stöd bör utformas som motsvarar det 50 %-iga gåvostöd som EG ger deltagare i europeiska samarbetsprojekt av detta slag.

Det är glädjande att EG erbjudit Sverige att delta i SCIENCE-programmet. Detta deltagande kräver dock att särskilda medel ställs till projektets förfogande. Regeringen beräknar i propositionen kostnaden till ca 10 milj. kr./år under fem år. Därefter meddelar regeringen dock att den låter berörda myndigheter undersöka möjligheterna att finansiera svensk medverkan i programmet. Om regeringen anser att deltagande i SCIENCE-programmet är väsentligt bör regeringen återkomma med förslag till särskild finansiering.

12.10 Utbildningssamarbete

Ökade utlandskontakter är mycket väsentligt för att vidmakthålla kvaliteten vid svenska universitet. Under de senaste decennierna har den svenska akademiska världen i stor utsträckning riktat sina blickar mot de amerikan-

ska universiteten. Det är mycket viktiga kontakter, men dessa hindrar inte ett ökat utbyte av både studenter och forskare inom Europa.

Inför framtiden är det viktigt att uppläggningsen av den högre utbildningen grundas på ett europeiskt synsätt. Det måste vara naturligt att svenska studenter beger sig till utländska universitet och att vi tar emot studenter från andra europeiska länder.

Ett av de program som på lång sikt kommer att få störst betydelse för utvecklingen av akademiskt liv i Europa är EG:s program för studentutbyte – ERASMUS (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students). Det ambitiösa programmet innebär i ett första skede att ca 30 000 studenter vid universitet inom EG skall få möjlighet att genomföra en del av sina studier vid ett utländskt universitet. Erfarenheterna från det första året har varit så positiva att man beslutat fördubbla programmets omfattning. Inför 1990-talet är målsättningen att 10 % av alla studenter skall få möjlighet att studera utomlands under längre eller kortare tid.

Parallellt med ansträngningarna inom EG att öka studentutbytet pågår arbetet med att ge ömsesidigt officiellt erkännande åt olika akademiska examina.

Det finns stor risk att svenska studenter inte kommer att kunna delta i ERASMUS. Beskeden från EG är ännu oklara. Frågan om en anknytning av EFA-länderna är för närvarande föremål för överläggningar mellan EG och EFTA.

För svensk del är ett av problemen att vissa akademiska kretsar inom EG-länderna framför tvivel beträffande kvaliteten på de svenska universitet-utbildningarna. Detta bör vara en allvarlig tankeställare inför framtida förändringar av den högre utbildningen i Sverige. För att ge svenska studenter tillträde till ERASMUS-programmet måste regeringen intensifiera sina ansträngningar.

UHÄ har beräknat kostnaderna för medverkan i ERASMUS till ca 5 milj. kr./år. Regeringen bör tillse medel blir tillgängliga om svensk medverkan i ERASMUS kan realiseras under kommande budgetår. Det är också viktigt att Sverige deltar i arbetet med att fastställa gemensamma examenskrav för vissa utbildningar. Det skulle t. ex. medge att svenska tandläkare kunde arbeta i olika EG-länder.

EG har även initierat det s. k. COMETT-programmet (Community Action Programme for Education and Training for Technology) för praktikutbyte. Svenska studenter har hittills haft möjlighet till kortare praktik-tjänstgöring inom flera västeuropeiska länder. Det finns, såsom regeringen, i propositionen, konstaterar, en fara för att tillgången till praktikplatser för svenskar nu minskar.

Även på detta område krävs snarast intensifierade svenska ansträngningar. Vad regeringen avser göra är oklart, i propositionen sägs att en viktig utgångspunkt är att ungdomsorganisationernas medinflytande bevaras. Vad detta konkret betyder framgår ej. Enligt vår mening är praktiskt fungerande utbytessystem som är attraktiva för de enskilda individerna det primära målet. Det måste kunna genomföras utan att hindras av eventuellt revirtänkande. De ovannämnda överläggningarna mellan EG och EFTA omfattar även en motsvarande anslutning beträffande COMETT.

12.11 Miljövårdssamarbete

Mot. 1987/88
U7

Praktiskt taget alla de miljöproblem som vi i Sverige står inför finns även i de andra industriländerna i Europa. I flera fall, t. ex. beträffande luft- och havsföroreningarna, påverkas den svenska miljön direkt av andra länders miljöregler.

Miljöproblemen i Europa kräver drastiska åtgärder inte bara i Västeuropa utan framför allt i Östeuropa. I de socialistiska planekonomierna har hittills mycket få åtgärder vidtagits för att skydda miljön. Dessutom förhindras den fria opinionsbildningen i kommunistdiktaturerna. För Europas framtid är det mycket viktigt att de östeuropeiska länderna vidtar effektiva miljövårdsåtgärder.

Inom EG-länderna finns det generellt sett en betydligt större miljömedvetenhet. Fortfarande skiljer sig dock beredvilligheten att vidta konkreta åtgärder mellan de olika medlemsländerna. Svårigheterna att träffa överenskommelser som gäller hela EG visades i samband med reglerna för avgasrening av bilar. Efter hand som systemet med majoritetsbeslut i ministerrådet blir mer allmänt kan man dock förvänta sig att fler övergripande miljöskyddsbeslut kommer att kunna fattas.

Utformningen av regler inom EG kommer i många fall att vara styrande även för Sverige. De möjligheter till konsultationer och diskussioner som nu finns måste utnyttjas för att skapa regler som bättre skyddar Europas miljö. Att Sverige inte är medlem i EG innebär dock att våra åsikter normalt får mindre tyngd.

12.12 Jordbrukspolitik

Den gemensamma jordbrukspolitiken inom EG är den mest kostnadskrävande samarbetsposten. Alla regeringar tycks vara överens om att det krävs förändringar i de nu gällande reglerna. Hittills har det dock varit omöjligt för EG-länderna att enas om några omfattande reformer. Att tre Medelhavsländer med tekniskt dåligt utvecklat jordbruk nu blivit medlemmar försvårar ytterligare arbetet inom den gemensamma jordbrukspolitiken.

Inom EG finns, liksom i Sverige, ett produktionsöverskott på jordbruksprodukter. Dessa måste avsättas på världsmarknaden eller minskas på annat sätt.

Det finns många tekniska likheter mellan jordbruksregleringen inom EG och den som tillämpas i Sverige. I vissa viktiga hänseenden har dock det svenska jordbruket moderniserats och strukturrationaliserats i större utsträckning än inom EG. De svenska överskottskvantiteterna minskar dessutom för närvarande. Ur denna synvinkel skulle det därför knappast medföra några omfattande problem varken för EG:s eller Sveriges del om Sverige kunde delta i den gemensamma jordbrukspolitiken. Svensk export inom vidareförädlingsledet skulle underlättas.

Successivt kan nu fiskare från alla medlemsländerna utnyttja större delen av havsområdena i anslutning till medlemsländerna. Utvecklingen har för svensk del inneburit bl. a. minskade möjligheter att nyttja de traditionella fångstområdena i Nordsjön. En tillämpning av EG:s regler inom detta

område skulle kunna innebära ökade möjligheter till svenskt högsjöfiske men också ökad konkurrens i våra kustvatten.

Mot. 1987/88
U7

12.13 Samarbete och avreglering inom transportsektorn

Inom transportsektorn pågår nu ett flertal betydelsefulla avregleringar. Hittills har transportsektorn varit starkt reglerad i de flesta europeiska länder.

Beträffande lastbilstransporterna kommer avregleringen att innebära en ökad konkurrens mellan åkeriföretag i olika länder, samtidigt som de totala transportresurserna kommer att utnyttjas effektivare. Om Sverige inte kan uppnå avtal med EG som innebär att svenska företag kan bedriva trafik inom EG på samma villkor som företag från EG-länderna kommer svenska transportföretag att tvingas nyttja utländska lastbilar i större utsträckning. Vi måste därför vara beredda att anpassa oss till de regler som uppställdes inom EG.

Även beträffande luftfarten sker det en avreglering. Den amerikanska avregleringen av luftfarten har lett till omstrukturering av flygtrafiken samtidigt som allmänheten gynnats av sänkta biljettpriser. En delvis liknande utveckling kan förutspås inom EG.

Avregleringen av flygtrafiken inom EG har hittills främst avsett regionala linjer. Dessa nya regionala linjer kommer dels att generera ny trafik, dels avleda en del trafik från existerande rutter mellan länderna. Denna trafik kommer att gynna uppkomsten av några stora nyckelpunkter för den europeiska flygtrafiken. Detta är en faktor som kommer att öka konkurrensen för bl. a. SAS.

Det är viktigt för SAS:s framtid att bolaget i alla avseenden kommer att betraktas som ett flygbolag inom EG. Detta kommer att ställa krav på Sverige och Norge att genomföra liberaliseringar motsvarande de som sker inom EG.

För svensk sjöfart är det av avgörande betydelse att dess konkurrenssituation inte ytterligare försämras. Sverige måste aktivt tillse att svenska fartyg och rederier inte utsätts för diskriminering till följd av konkurrensreglernas tillämpning eller en framtida liberalisering av inrikes- och kusttrafiken. Svensk sjöfartspolitik måste såldes utformas så att den ansluter till EG:s konkurrensregler.

12.14 Samordning på Radio- och TV-området

Ett uttalat syfte i vitboken är att skapa ett radio- och TV-område som täcker hela Gemenskapen. Det betyder att de existerande nationella regler som inskränker eter- och kabelmedias verksamhet ersätts av gemensamma regler beträffande bl. a. reklamens utformning och omfattning. Ett land skall inte kunna förhindra vidare sändning av sändningar från ett annat medlemsland om dessa uppfyller EG-reglerna.

Inom EG-parlamentet pågår under vintern 1988 ett arbete med att utarbeta gemensamma regler. Principen är att utländska sändningar skall få distribueras fritt. Sändningarna skall dock normalt inte få innehålla mer än

15 % reklam och begränsningar i reklamens utformning diskuteras. En annan möjlig begränsning gäller omfattningen av icke-europeiska inslag.

Samtidigt pågår ett likartat arbete inom Europarådet där även Sverige deltar. I det konventionsförslag som diskuteras finns det ett förbud mot att sända reklam riktad mot ett speciellt land. Om förslaget till Europarådskonventionen bifölls skulle en socialdemokratisk regering i Sverige kunna förhindra kabel-tv-nät att sända satellit-tv-program som innehåller reklaminslag som är utformade för svenska tittare. Det innebär att det skulle bli tillåtet att sända reklam för multinationella produkter men reklam för varor och tjänster som bara säljs i Sverige skulle förbjudas.

Det är ännu oklart vilka av dessa båda förslag – Europarådskonvention eller EG-parlamentets regelförslag – som kommer att biträdas av de västeuropeiska länderna. Om EG-länderna bestämmer sig för att biträda en Europarådskonvention innebär detta en inskränkning i EG:s beslutsmöjligheter på ett område som är viktigt både för individernas valfrihet och för företagets frihet att konkurrera.

Regeringen försöker vidmakthålla ett föråldrat förbud mot reklam. I propositionen skriver man: "Det är angeläget att satellitsändningarna inte används för att kringgå de svenska reglerna om reklam i televisionen." Därför arbetar Sverige för förbud mot reklam riktad mot ett särskilt land i det ovannämnda förslaget till Europarådskonvention. Regeringen skriver vidare: "Om en sådan konvention blir verklighet kommer utvecklingen av televisionssändningar som omfattar hela eller delar av Europa att kunna ske i former som inte kränker de enskilda staternas självständighet."

Regeringen har aviserat att den redan under detta år kommer att lägga fram en proposition som uppenbarligen syftar till att kunna förbjuda vidareutsändning över kabelnät av satellitsändningar som innehåller reklam. En sådan reglering skulle stå i strid med yttrande- och informationsfriheten. Våra ställningstaganden i dessa frågor redovisas närmare i partimotionen "Fria massmedia".

För de svenska konsumenternas del vore det bäst om de föreslagna EG-reglerna skulle gälla även i Sverige. Sverige bör i det pågående arbetet med förslaget till Europarådskonventionen arbeta för så liberala regler som möjligt beträffande vidaresändning av radio- och TV-utsändningar.

13 Internationell frihandel

EG-länderna företrädes numera av EG vid internationella handelspolitiska överläggningar. Mellan EFTA-länderna förekommer det ett visst samarbete, men det ankommer på Sverige att själv fastställa och formulera Sveriges politik beträffande liberalisering av världshandeln. Grunden för den svenska politiken måste vara frihandel. Frihandel ökar alla deltagande parters välstånd.

Bevisen för detta är kända sedan lång tid. Det är därför sorgligt att många beslutsfattare i världen ännu inte insett att protektionistiska åtgärder i längden är skadliga. Det är beklagligt att det även i den svenska debatten stundom framförs protektionistiska förslag.

13.1 GATT

Mot. 1987/88

U7

GATT (General Agreement of Tariffs and Trade) – det internationella avtalet för utveckling av fri världshandel – omfattar förutom sänkningar av tullsatser även regler mot diskriminering av olika länder, regler om stabilitet och förutsägbarhet i handelsförbindelserna och regler för konsultationer och tvistelösningar.

Nu pågår en ny förhandlingsrunda för utveckling av GATT-avtalet – den s. k. Uruguay-rundan – där även nya ämnen tas upp till behandling, bl. a. tjänstehandel, immaterialrätt och handelsrelaterade investeringar. För första gången är också handeln med jordbruksprodukter föremål för omfattande förhandlingar. Till skillnad mot tidigare rundor där tonvikten legat på tullsänkningar berör förhandlingarna denna gång till stor del handeln med icke-tariffära hinder.

För Sveriges del aktualiserar Uruguay-rundan motsägelser i regeringens politik. I Sverige finns många tjänstehandelsföretag som är aktiva på utländska marknader. Utländska tjänsteföretag hindras emellertid i många fall på den svenska marknaden av olika särregler. Särskilt kan nämnas valutaregleringen och hinder för etableringen.

En annan fråga som kommer att behandlas under GATT-förhandlingarna är handelsrelaterade investeringar. Som ovan beskrivits strider de svenska reglerna för kontroll av utländska investeringar mot frihandelsprincipen.

Från amerikansk sida har man under flera års tid försökt få till stånd s. k. frivilliga exportbegränsningsavtal (VRA – Voluntary Restraint Agreements) med enskilda länder eller branschorganisationer i dessa. Inför hotet om särskilda tullar har man t. ex. lyckats få sådana avtal med de flesta stålexportländer utom Canada och Sverige. I stället försvårar USA svensk export genom att tillämpa s. k. utjämningstullar mot vissa stålprodukter.

Sverige bör kräva att GATT-avtalet upprätthålles i alla hänseenden. Några "frivilliga" exportbegränsningar bör icke förekomma. Från svensk sida måste vi kräva att alla tariffära och icke tariffära handelshinder avvecklas.

13.2 MFA

Multifiberavtalen (MFA) är ett unikt undantag från GATT-principerna och bygger på att textilimporterande industriländer begränsar importen genom att sluta bilaterala uppföljningsavtal med exportländer – huvudsakligen utvecklingsländer eller svagt utvecklade länder. På så sätt försöker industriländerna skydda den egna icke-konkurrenskraftiga textilindustrin.

Tanken bakom multifiberavtalen har varit att importbegränsningarna skulle vara tidsbestämda och ge möjligheter att underlätta omställningen i industriländerna. Successivt skulle kvoterna öka. I det senast utlöpta avtalet avsågs kvoterna öka med ca 6 % per år. Sverige har emellertid, med hänvisning till låg produktion och hög importandel, kunnat för svensk del hålla nere ökningstakten till ca 1,5 % per år.

Även beredskapsskäl har anförts för att skydda svensk teko-industri. Sverige upprätthåller dock en betydligt högre självförsörjningsgrad på teko-området än för många andra varugrupper.

När vi i Sverige och andra välmående länder tillämpar handelsbegränsningar mot u-länder visar vi också att vi inte är beredda att ta konsekvenserna av våra uttalanden om solidaritet med u-ländernas befolkning. Samtidigt som Sverige stöder industriell utveckling i u-länder med skattemedel är regeringen inte beredd att tillåta att deras industriprodukter får säljas fritt. Det är en i grunden omoralisk inställning. Fattigdomen i u-länderna kan aldrig bekämpas om inte individerna kan få arbete – det kräver att dessa länder får exportera sina produkter.

Utökade möjligheter till import från u-länder skulle endast marginellt drabba den svenska teko-industrin – det är troligen huvudsakligen import från andra industriländer som skulle minska.

Enligt vår mening bör frihandelsprincipen gälla även på textilområdet. Sverige bör uppfylla GATT-målsättningen att även detta område skall integreras i frihandeln. Det kan ske genom att existerande avtal omförhandlas till u-ländernas fördel.

14 Hemställan

Med stöd av vad som anförts hemställs

1. att riksdagen avslår de av regeringen förordade riktlinjerna i proposition 1987/88:66,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts såsom riktlinjer för Sveriges deltagande i det västeuropeiska samarbetet,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det nordiska samarbetet,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samarbetet inom EFTA,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördjupade kontakter med EG-parlamentet,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om informationsverksamhet kring den europeiska integrationen,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandlingar i syfte att uppnå en tullunion mellan Sverige och EG,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gemensam europeisk arbetsmarknad,
9. att riksdagen hos regeringen begär förslag till avskaffande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag, m. m.,
10. att riksdagen hos regeringen begär förslag till övriga åtgärder för att undanröja hinder för utländska förvärv av aktier i svenska bolag, i enlighet med vad som i motionen anförts,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen och fullmäktige i riksbanken till känna vad i motionen anförts om svensk anknytning till European Monetary System,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen och fullmäktige i riksbanken till känna vad i motionen anförts om skyndsamt och definitivt avveckling av valutaregleringen,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tekniskt och vetenskapligt samarbete mellan Sverige och EG,

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag till finansiering av svenska företags medverkan i EG:s Forsknings och utvecklingsprojekt i enlighet med vad som i motionen anförts,

15. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en plan för successiv ökning av Sveriges deltagande i ESA i enlighet med vad som i motionen anförts,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiering av svensk medverkan i SCIENCE-programmet,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medverkan i ERASMUS- och COMETT-programmen,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av harmonisering av svensk lagstiftning med lagar och regler inom EG,

19. att riksdagen hos regeringen begär förslag till former för systematisk redovisning av lagar och regler inom EG vid förslag till ny svensk lagstiftning i enlighet med vad som i motionen anförts.

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges agerande vid de pågående överläggningarna om förslag till Europarådskonvention rörande innehållet i internationella reklamsändningar.

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges agerande vid de pågående GATT-förhandlingarna,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillämpningen av multifiberavtalen och avveckling av handelshinder på teko-området.

Stockholm den 25 januari 1988

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Nils Carlshamre (m)

Rolf Dahlberg (m)

Bo Lundgren (m)

Ingrid Sundberg (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Per-Olof Strindberg (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Sonja Rembo (m)

Arne Andersson (m)

i Ljung

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
2	RIKTLINJER FÖR SVERIGES DELTAGANDE I DET VÄSTEUROPEISKA SAMARBETET	2
3	EN VÄRLD I FRIHET	3
4	SVERIGE I EUROPA	4
5	DET NYA EUROPA OCH EUROPA TANKEN	4
6	DE EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS UTVECKLING	5
7	MEDBORGARNAS EUROPA	6
8	SVERIGE OCH SVENSKA FÖRETAG BEHÖVER EURO- PA	7
9	DET NORDISKA SAMARBETET	9
10	SVERIGE OCH DET FRAMTIDA EUROPASAMARBE- TET	10
11	SAMARBETET MELLAN EFTA OCH EG	12
12	FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER	13
12.1	Kontakter med EG-parlamentet	13
12.2	Information om EG	14
12.3	Tullunion	15
12.4	Gemensam arbetsmarknad	16
12.5	Öppna gränser för företag	17
12.6	Öppna gränser för kapitalflöden	18
12.7	Anknytning till EMS	19
12.8	Harmonisering av lagar och bestämmelser	20
12.9	Tekniskt och vetenskapligt samarbete	21
12.10	Utbildningssamarbete	23
12.11	Miljövårdssamarbete	25
12.12	Jordbrukspolitik	25
12.13	Samarbete och avreglering inom transportsektorn	26
12.14	Samordning på Radio- och TV-området	26
13	INTERNATIONELL FRIHANDEL	27
13.1	GATT	28
13.2	MFA	28
14	HEMSTÄLLAN	29

Mot. 1987/88

U7

